

A pair of feet in pink ballet flats and colorful striped socks is shown floating in the air. Below the feet, a vibrant rainbow is visible, set against a background of soft, white clouds. The overall scene is whimsical and dreamlike.

IVA
PEKÁRKOVÁ
PÉRA
A PERUTĚ

MLADÁ FRONTA

MLADÁ FRONTA

IVA
PEKÁRKOVÁ

PÉRA
A PERUTĚ

IVA
PEKÁRKOVÁ
PÉRA
A PERUTĚ

JEDNA

Život je slepá jednosměrka se zákazem zastavení, napadlo mě v ten den.

Jela jsem v autobuse, přemílajíc si v hlavě tohle úsloví. Líbilo se mi — už jako nenasytnému stopaři se mi líbilo. Líbilo by se mi jako začátek povídky (která by se pak musela vyvinout do happy-endu), ale nebyla jsem si jistá, zda není jen efektní, nehluboké.

Myslela jsem na Patrika a na to, že on to bude vědět. A já mu budu věřit, že to ví.

Protože Patrikovi jsem vždycky věřila, že ví. Patrik měl už léta pro mě nová a nová překvapení. Dobrodružství a záhady, co jsme společně řešili a prožívali. Patrik si vážil ženy ve mně — a přece já si přes přátelství s ním uvědomovala, že jsem JEN žena. Zrovna dnes vlastně: jsem jen žena, která stavby mužského organismu, natož myslí, podle všeho nikdy nepochopí, i kdyby studovala psychologii dvacet let.

Autobus spojující sídliště Zahradní Město s mým domovem přibrzdňoval s funěním, v zatáčkách mě házel téměř do náruče mému zpocenému sousedovi na sedačce a drobně se třásl. To chvění jsem si dávala dohromady s příjemným pocitem mezi stehny a myslela jsem na Freuda. Důvěřovala jsem Freudovi a celkem jsem se ztotožnila s jeho teorií, že rozkoš se nevědomky učíme vnímat v infantilním věku; že naše zvyky, záliby i tajné sklony mají zdroj kdesi v nejhlubší minulosti jedince, v tom temném a nevinném období, kdy nejčistěji vstřebáváme i věci zvané nečisté.

Seděla jsem v autobuse — a už z toho jsem měla mít radost. Vyjížděla jsem z konečné — a lokty mám už vycvičené: umím se prodrat zástupem u dveří busu a bez rozpaků se posadím. Ze zoufalců klátících se mi nad hlavou si nic nedělám, a bje-li mě snad tu a tam nějaká postarší dáma do hlavy kabelou

(jakoby nerada, leč snažíc se mi tím samozřejmě naznačit, že bych ji měla pustit sednout), nevšímám si toho. Jedna z výhod tréninků v psychologii.

Seděla jsem v autobuse a dávala stehnům šanci vyprožit si rozkoš z natřásání. Každý ze série rafinovaných otřesů se podobal dobře mířenému doteku čísi plaché, ale obeznámené ruky. Při převedení do slov či představ to bylo opravdu vzrušující – jen jsem se nedovedla upamatovat, zda a jak silně jsem si tohle příjemno uvědomovala i předtím, než jsem četla Freuda. (Další z výhod tréninků v psychologii.) Pilným cvikem jsem se naučila poskytovat tělu tyhle drobné, ale nezbytné příjemnosti, nenáročnou úlevu z šedého všednodenná – a nebylo to vidět na mém těle, nedalo se to odhadnout z obličeje či přečíst z očí. I k tomu mi pomohla psychologie, tedy dušezpyt, jak mé oblíbené pavědě říkával Patrik. Člověče, poznej nejdřív sám sebe až do dna a pak teprv se pleť druhým do života – pokud ti o to vůbec někdo stojí.

Psycholog je podle představ většiny lidí (včetně mě, když jsem začínala školu) jakýsi cynický, ironický satyr, kdosi mocný a nebezpečný svým břitkým pohledem do nitra druhých, kdosi VYCVIČENÝ v prokukování nejzazších záhybů dušiček, kdosi TRÉNOVANÝ v ničení iluzí o sobě samém. Hoho!

Teprve po třech ročnících studia jsem pochopila, že kromě základních snad faktů (které je třeba se naučit z paměti, aby člověk prošel zkouškou) nám ta škola nedá vůbec nic. Že psychologická a psychiatrická skripta nejsou ničím než sbírkou bezvýznamných frází a „zkušeností“ slavných lékařů, kterým můžeš věřit, ale nemusíš – a vyplácí se spíš to druhé. Ocelovým nožem neporaníš sklo, diamant lze opracovat jenom diamantem. A zkoumat lidský mozek mozkem lidským je obtížnější nežli brousit kámen: abys člověka „prokoukl“, musíš být břitší než on, ostřejší, tvrdší. Jenže to jde jen u někoho. U někoho podobného tobě, a přece jednoduššího. Je-li

složitější, anebo prostě jen jiný, pak ho můžeš vyposlechnout, můžeš ho i chápat (dejme tomu), ale tvé zpytavé oko klouže po jeho neprokouknuté, dráždivě celistvé lebce jak čepel skalpelu.

Kolikrát za mnou přišly kamarádky (či spíš spolužačky) z gymplu: Ty seš ten PSYCHIATR, ten analysta, ten doktor. Pořad nám, co si máme počnout s mužem, s dítětem, co si myslíš o mé tchýni... (Psycholog je tvor obávaný. Ne však, známe-li se s ním takzvaně dobře.) Zprvu jsem poslouchala – přestože nejsem ani psychiatr, ani doktor. Ale když jsem se pak pokoušela radit, docela vážně hledat řešení, dozvídala jsem se: Co ty, svobodná, můžeš jen tušit o problémech nás, vdaných žen a MATEK?!

Slovo matka ty dívčiny vyslovovaly přesně v duchu plakátů a transparentů, co mně jen zacláněly po ulicích výhled na svět. Matka jako vrchol ženy. Socialistická rodička socialistických dětí. Matka – poslušná samička, s tupou vytrvalostí produkující nové a nové khaki soldáty, kteří jednou hrdinně padnou v boji za lepší svět.

Nevěřím, že by kdy mohl být lepší svět. A existuje-li svět méně obludný, méně šedý a bezvýrazný než ten, v kterém žijeme, pak jsem přesvědčena, že jeho hledání je otázkou spíše prostoru než času. Což si ovšem nechávám pro sebe.

Moje radící se spolužačky ve skutečnosti nechtěly radu. Chtěly někoho, kdo je vyslechne, polituje, přikývne – nanejvýš pronese myšlenku vlastní, od těch jejich nepřiliš odlišnou. Cítila jsem, že s tímhle rysem většiny lidských povah se budu setkávat dnes a denně, že moje nebohá plavá hlava bude už navěky poslouchat jen stížnosti a nářky, dokud ji (předčasně) nesložím do hrobu.

Většina pokusů o diskusi na přednáškách našich lektorů končila blahosklonným odkazem na skripta, na citáty klasiků či rovnou na svatou trojici Marx-Engels-Lenin. Univerzita,

kteřá měla přece učit lásce k lidem, z nás pomalu a vytrvale vyráběla hejňko povznesených, študovaných misantropů. Snažila jsem se ještě pořád poctivě šprtát, ale budoucnost, budoucnost po škole, nepříjemně se přibližující, neměla už ani nádech té barvy ranních červánků. Ne, neviděla jsem realitu černě. Viděla jsem ji šedě, šedě, jak na málo kontrastní amatérské fotce. Tak šedě, jak šedé bylo jaro kolem nás.

– 2 –

Ach ano, bylo jaro. Či vlastně předjaří. Zaprášené sýkorky čířikaly, přeletující po zaprášeném křoví, a zejména koňadry volávaly „Ty si vů!“ s jedním mým přítelem ornitologem, který ten cvrlikot vydával za koňadří vyznání lásky.

Jaro šlo Prahou. A na zaprášených prutech zlatice v naší vilové čtvrti nechalo pukát poupata: zářivě žluté květy se vyhrnuly do prostoru a rozzářily na okamžik svět, abychom za pár dní nato šlapali po zprůsvitnělých, oplihlých kvítkách, sražených prvním jarním deštěm. Břízy vystrkovaly špičičky lístků zelených svěže jak naivita, letošních lístků, co dosud neokusily nuselské spady popílku a sirných zplodin.

Bylo jaro a lidé u vědomí, že Matka Příroda na jaře kopuluje, kopulovali taky. Na jaře každý dohání či aspoň touží dohánět to, co zmeškal za celý minulý rok. A zmešká za následující.

Mé spolužačky, Vdané Ženy a Matky svých Děti, vláčely své ratolesti po rozvoněných ulicích s razancí po zbytek roku nevidanou – a při nedobrovolných pohovorech (z mé strany nedobrovolných) mi líčily své trable, jež v tomto ročním období spíše než podobu válečkem hrozící tchýně braly na sebe tvář neuspokojivých manželů. Ty to neznáš, poučovaly manželky a matky. Ty nejsi vdaná. Nemáš děti. A jakkoli mě tyhle nářky nebavily, přece jen jsem jim naslouchala: Ty výlevy přinášely uspokojení, neboť mě neustále přesvědčovaly,

že být sama a být free je to nejlepší, co se může stát holce v pětadvaceti.

Jaro na mě nepůsobilo. Byla jsem free právě tak i na podzim, v létě jsem byla free třeba v kupce sena, v zimě v bytě, v autě nebo někde v chajdě, neboť být free přímo na sněhu jsem se odhodlala pouze jednou a stálo mě to zánět močového měchýře. Nedovedla jsem si představit usadit se a zmoudřet, jak té redukci prostorů světa na kuchyň, manželské lože a plenami zvlhlou koupelnu říkala moje bábi. Nedovedla jsem si představit žít jinak, než jsem žila, mít někoho, komu je třeba vysvětlovat, vylouvat se či lhát, mít jediný (a to povinný) rýček na zahrádku. Nebýt v mém věku provdaná, nemít děti, nenosit se po ulici zavěšená do někoho, kdo se už pár týdnů nemění (takže je naděje, že si tě vezme), či se aspoň nehonosit srdcem zlomeným po dávné Velké Láscce – to bylo v tom úzkém, šedém, plánovaném, normálním a normalizovaném světě čímsi trestuhodným. Nebýt Patrika, začala bych asi brzy pochybovat o svém vlastním zdravém rozumu.

– 3 –

Patrik byl nezkrotný a živočišný blázen s dokonale prořezanými mozgovými záhyby. Byl nádoba hříchů a pramen moudrostí.

Děvkař profesionál a básník amatér.

Univerzitně vzdělaný instalatér a samozvaný výzkumník na všech zapovězených polích vědy.

Spisovatel, jenž píše do šuplíku, a malíř, co kreslí pro známé.

Fotograf života, kterému nejednou policajti vytáhli film z aparátu a spisovali s ním pak protokol.

Astronom, hudebník i hvězdopravec.

Neohrabaný horolezec padající ze skal a objevitel starých stol, ve kterých se pravidelně ztrácel.

Patrik byl nadaný a pilný, jenže nespoutaný. Mohl by, kdyby chtěl, jak říkávala jeho nešťastná maminka.

Potíž byla v tom, že to, co skutečně chtěl, Patrik obvykle nemohl. A Patrika (tak jako mě) nesmírně přitahovaly právě ty věci, co se nemohly; věci, co nebyly amorální, avšak nemohly se – a tím pádem škála jeho zájmů byla nepřeborná.

Patrik byl pro mě člověk – cosi nesmírně vzácného v tom našem únavou zešedlém světě. Člověk, s nímž jsem si rozuměla beze slov i v slovech. Za léta, co jsme se znali, vybudovali jsme komunikační systém založený na naší podobnosti a fungující díky rozdílům. Hádávali jsme se do krve, jen abychom se na něčem ještě lépe shodli. Ztráceli jsme jeden s druhým čas – a přece jsme se potřebovali.

V tomhle umřelém, teskném předjaří byl Patrik ten jediný, s nímž jsem se nikdy nenudila, přestože na něj byl spoleh. Tudíž vlastně jediný opravdový přítel.

– 4 –

Otevřít přišla toho dne paní Fišerová. Otvírat chodila vždycky paní Fišerová, přestože v úterý v podvečer nikdo jiný než já nepřicházel. Přicupitala dřív, než Patrik stačil vylézt ze své kukaně, a to jen proto, aby mě mohla uvítat s úsměvem tak tupě formálním a radostí tak špatně hranou, že kopnutí do pozadí by řeklo o jejím vztahu ke mně míň. „To si tý?“ pronesla paní Fišerová a otevřela dveře dokořán. „No že ses zase objevila! – Pátóó!“ zvolala se svou nasládlou a učitelsky tučnou blahosklonností směrem ke kukani svého sedmadvacetiletého synka – „máš tady návštěvúú! Viola se na nás přišla podíváát...“ Protáhla jsem se dovnitř a co nejdřív zmizela u Patrika. Zubaté úsměvy společenských žen a dívek nenávidím a neumím – a ani psychologie mě dosud nenaučila cítit se dobře v prostředí, kde jsi nerad viděn. Krom toho nenávidím, když mi někdo říká Viola.

„Čau, Fialko!“ uvítal mě Patrik a u něj v kukani už mi bylo fajn. Na rozdíl od morbidně vycíděného zbytku bytečku, který permanentně páchl kuchyní a velkým prádlem (což nevím, jak se paní Fišerové podařilo při udržování své pouze tříčlenné rodinky), bylo Patrikovo zákoutí oázou vůně prachu, knih, plakátů a starých fotek, které měl vylepené po stěnách. Patrik spával na gauči, v jehož útrobách schovával indexové knížky, nemravné fotografie a lahvinky bílého (což vše nesměla vědět a podle všeho nevěděla jeho máinka), a nad svou hlavou měl vyvěšené obě půlky tváře Měsíce, na protější zdi zářila sluneční koule, z níž se vysouval ohnivý jazyk. Přehoz na posteli už za mnoho nestál (Patrik na něm spával jen pod dekou a bez prostěradla), na spoustě míst byl prodřený a tam, co Patrik ukládal hlavu, nesl stopy po ne právě často mytých vlasech. Na krásu Patrik dosti kašlal. Měl však specifickou vůni, která zřejmě působila na holky, což usuzuji z toho, že působila i na mě. Když jsme si povídali, obvykle já jsem ležela v posteli, fuseklemi mazala celkem ještě čerstvou stěnu pod Sluncem a s hlavou v dlaních Patrika poslouchala. Ten seděl na židličce bez opěradla, lokty opřené o kolena, prstama si držel bradu a přes ty prsty artikuloval. Mluvili jsme tiše, neboť i stěny mají uši (a v paneláku obzvláště), a přes zvukovou clonu Pink Floydů, jejichž snad úplně všechny desky se Patrikovi podařilo vypůjčit a přehrát, a kteří k malé radosti hudebně (a nejen hudebně) konzervativní pí. Fišerové vřeštěli z vrzajícího, zpo- la už rozbitého magnetofonu.

Za celou dobu, co jsem ho znala, se Patrikovi až před nedávnem zdařilo vybojovat si svůj životní prostor. Paní Fišerová soudila, že „i ta Viola v tom má prsty“, a nevyklučuju, že měla pravdu. Podporovala jsem to nemladé již dítě v jeho VYLOMENINÁCH a ve snaze být svůj – a ostatně ten obrovský zrezivělý zámek, kterým si svou OHAVNOU KUKAŇ drze zamýkal, byl můj dárek k jeho pětadvacetinám.

Patrikovi bylo o dva roky víc než mně, ale ve spoustě věcí byl tak rozkošně dětsky bezbranný a nepraktický! A právě to mě k němu přitahovalo. Bylo to zvláštní, protože jinak mě to vždycky táhlo k lidem skutečně starším. Zkušeným a otrkaným. K takovým, co už život víceméně prožili a byli schopni hodnotit ho jako celek... Ale Patrik měl vlastně spoustu životů. V některých byl vyspělý už ve čtrnácti, v těch jiných zmoudřet odmítal. Zvláštní směska dospělosti s dětstvím, smutku i perzistující naivity přetrvávala v Patrikovi roky.

Samozřejmě, že si Patrik léta přál odstěhovat se od rodičů. Přání, jež bylo zprvu pubertálním snem, postupně přerůstalo ve zcela přirozenou touhu po osamostatnění, jenže bez možnosti realizace. Mnozí vrstevníci se oženili a budovali svá hnízda, ale Patrikova žízeň po svobodě a klidu se nedala tímto naplnit. A tak živořil dále v pátém patře paneláku, KRABICE, kterou nenáviděl.

Nebylo valné naděje, že by se mu povedlo sehnat v Praze byt, na to měl příliš málo známostí v těch správných kruzích. Nejjednodušší by samozřejmě bylo najít si nějakou zralou ženu a přistěhovat se k ní, jenomže to by Patrik přes srdce nepřenesl. Taky by se mohl odsunout z Prahy a začít dělat u podniku, který svým zaměstnancům opatřuje byty. Nebo jít hledat na Mostecko, do měsíční krajiny zaneřádné sirnými dešti a nemocemi dýchacích cest, kde je dnes snadné sehnat volný byt. Kde zděšení a usilovní ochranáři oslavují každou pampelišku, která vyrostla na haldách.

Jenomže Patrik neuměl bez Prahy žít, tak jako jsem to neuměla já – a snad skoro nikdo z lidí, co nám byli blízcí. Měl v Praze rodiče s takzvaně nadměrným bytem (dva pokojíky, hala a kuchyňka) – a tudíž neměl nárok ani na svobodárnu. Situace jasná a neřešitelná, či přinejmenším neřešitelná s využitím prostředků, které jsme znali. Ostatně neřešitelným situacím jsme už pomalu přivykali. Bylo jich jenom trochu moc.

„Maminka se na mě zase zlobí,“ podotkl Patrik s nádechem infantilnosti v hlase, jakmile spustil svoje Pink Floydy. „Když jsem šel ráno z domu, nechal jsem v dřezu hrnek od kakaa a na plotně OHAVNĚ špinavou pánev od vajec. Maminka mi uložila za trest dvakrát denně luxovat po celý příští týden.“

Rozchechtala jsem se.

Paní Fišerová byla učitelkou, která v čtyřletých cyklech dětičky provázela od kašičky až do čtvrté třídy. Tudíž v čtyřletých cyklech Patrik dospíval z prvňáčka až k čtvrtákovi, aby potom přes prázdniny opět trapně omládl a vše se mohlo opakovat. Momentálně, tuším, byl ve druhé.

„A maminka mi řekla, že přijde na inspekci té mojí ohavné díry, neboť jí odsud do bytu začali vylézat škvoři.“

Žáček Patrik konstatoval s anglickou ironií pokaždé něco nového. Jednou z roztržitosti vstoupil do obýváku v kanadách a po dva měsíce pak dvakrát denně skrápěl asi tři sta padesát maminčiných saint-paulií, s konývkou v ruce a utpením ve tváři. Jindy po něm zůstala prouha na vaně a bylo mu uloženo velké prádlo. Toho se ovšem Patrik ujal s rafinovaností sobě vlastní: naskládal do vany vrstvy bílých prostěradel, cích, ponožek a pestrobarevných triček, posypal všechno štědrou vrstvou prášku na praní a napustil na to horkou vodu. A když pak paní Fišerová mořila v odbarvovači papouškům podobné košile a prostěradla, rozhodla se patrně, že propříště již svému potrhlému potomkovi nic podobného nesvěří. Mohl jí samozřejmě něco takového provést už s její sbírkou afrických fialek, jenže těch mu – jako živých tvorů – bylo líto.

Nesplnit svěřené mu úkoly se Patrik neodvážil. A tak (pro klid v rodině) luxoval alespoň jednou denně – před odchodem do práce, když rodičovstvo ještě spalo. Jakmile se vypořáděl z postele, vzal si Patrik z komory lux, zapnul ho, položil na koberec a sám se položil vedle něj. Na ústí roury pak přikládal

dlaň, čímž reguloval výšku tónu až do zdařilého vytí, takže to znělo, jako by jím opravdu přejížděl po koberci.

Paní Fišerová, ač nepochybně pokaždé vzburcována z libého spánku, naslouchala s uspokojením. A Patrik, napůl dosud v limbu, se zavřenými víčky a poloúsměvem v rozespalé tváři, luxoval a luxoval s urputnou vytrvalostí.

— 5 —

Paneláky na Zahradním Městě.

Dost často jsme zírávali na ty šedivé bednoškatuloidy na Patrikově sídlišti. Snažili jsme se pochopit, proč ve své monstrózní podobě musely vyrůst — což bylo dosti bolestivé jako ostatně snaha o pochopení téměř čehokoli kolem nás. Věci i vztahy jako by se sesouvaly, řítily se dolů a vpřed, za zářnými zítřky, na které všichni — a povinně — jsme se už od nepaměti měli těšit. Těšit se, tužit a uskrovňovat se, až — až jednou...

Nikdo už socialistické zítřky růžově neviděl, ale přece lidé, zcela soukromě, taky tak do budoucna uvažovali: mládež se nemohla dočkat, až jim bude šestnáct a osmnáct. Rodinky se těšily, až dostanou družstevní byt a až si budou moct dovolit auto.

Nás dva s Patrikem však budoucnost svým kouzlem nelákala. My jsme nechtěli někam dojít, něčeho dosáhnout, vyčekat si blaho. Chtěli jsme žít, žít okamžikem, vychutnat naplno ty vzácné momenty, co pořád ještě měly barvu a chuť.

A všude kolem nás neznámá síla přikazovala lidstvu budovat věci obludné. Věci nesmyslné. Věci středně šedé a pro národ šedě myslící jen málo nápadné.

Plakáty ochranářů ve vitrínách zobrazovaly kytky a zvěř a pokládaly řečnickou otázku lidem, co vůbec ještě zvedli hlavu, když procházeli okolo: Přežijí rok 2000?

Přežijí naše lesy, naše řeky, hory, kytky, kraj?

Stříbropěnná Vltava se pění nestříbrně už od celulózky ve Větrní, Labe se tak jako za praotce Čecha valí svým korytem

směrem na sever a na Západ a se staročeskou vyrovnaností přijímá do lůna zplodiny z továren a toxické splachy z polí. Neduživé lesy se mění v pásy holosečí, hory tiše umírají pod šedými nánosy popílku a záplavami kyselého deště. A lidé bydlí v betonových bunkrech, nad sebou, pod sebou a vedle sebe, v racionálně zbudovaných jednotkách, pijíce všichni z jednoho potrubí a serouce do stejné trubky, která sestupuje panelákem od prdele k prdeli.

Brontosaurus to nepřežil, konstatovaly vývěsky ochránářů, přežijeme to my?

Nevěděla jsem a ani mě to nezajímalo. Nechtěla jsem myslet na budoucnost, protože pokaždé mě rozbolela hlava.

Ale přece jen jsem si strašně přála, aby přežilo aspoň Něco. Něco, co vystrčí žlutá a zelená tykadélka zpod závalu špíny a radioaktivního odpadu. Něco, co zakmitá očima na štopkách a rozběhne se žít, šoustat a milovat. Barevné, odvážné, živoucí Něco. To Něco, co jsme s Patrikem už léta hledali.

— 6 —

Zahradní Město byl samozřejmě název čtvrti plné všeho jiného, jenom ne zahrad. Ještě tak Strašnice nebo Hrdlořezy, ty mi ponurou neutěšeností seděly k okrajovým pražským končinám, ostatně i Bohnice a Pankrác, jejichž jméno už asociativně upomínalo na blázinec a věznici značně proslulou, mi k Praze patřily. Avšak Zahradní Město bylo samo sobě výsměchem. Mezi panelovými novostavbami (tak uniformními, že prakticky žádná neobeznámená návštěva nenašla tu správnou ulici, správný blok a vchod) stála jen embéčka na příjezdových cestách a kontejnery s odpadky; tu a tam trčel holý keříček či polámaný kmen stromku — a zbytek vyplňovalo bláto. Bláto tu — s přilnavostí proměnlivou podle momentálních srážek — vytrvalo už po léta a z roku na rok se slibovalo, že bude proměněno v trávníky, záhony či dětská hřiště.

Což se samosebou nikdy nestane, nicméně obyvatelé se denně čvachtali blátem ke stanici autobusu Jahodovou, Jasmínovou či Jetelovou ulicí, ženy klábosily na nárožích Višňové a Borůvkové, a přes křižovatku Rybízové s Třešňovou se projíždělo dolů na Spořilov.

Nevylučuji, že v Jetelové se dalo v létě narazit na pár trojlístků, ale o višních nebo o rybízu tu neslyšeli ani pamětníci – a na třešně či na jahody se v zelenině pod kopcem stávaly fronty, když přišel jejich čas.

Patrik bydlel v Ostružinové.

Voňavý a temně fialový název, přináležející však bohužel jen pravoúhlému betonovému bloku, s dírami mezi panely vyspárovanými černým dehtem. Naproti stála stejná krabice, vlevo i vpravo taktéž, a stejný obrázek se ti naskytl, když jsi vyhlédl z kuchyňského okna k Strašnicům namísto ke Spořilovu. Zahradní Město ve své bezživotné morbiditě obsazovalo celý kopeček.

„Krabice,“ procedil Patrik přes zuby sevřené letitým zhnušením. „Krabice. Di do prdele s tvejma bednoškatuloidama. To si ty krabice nezasloužejí. Krabice,“ vychutnával stupiditu slova, jež podle jeho názoru vystihovala vše. „Králíkárny. Kotce. Teda hovno. Králíci sou bílý a černý. Strakatý a hnědý a grošovaný a kropenatý. Červenovoký a hnědovoký. Zabítý a nezabítý. Jedlý a nejedlý. Jen ty kurvy lidi, Fiali, ty sou všechny stejný!“

A širokým gestem, které jsem už tak dobře znala, mi nabídl protější panelák. Cítili jsme se ukřivdění, zaskočení tím, že musíme žít v tomhle světě, jenž každému nabízí jen sériovost. Patrik trpěl pohledem na protější okna, seřazená s obludnou pravidelností, trpěl stíny lidiček za záclonou – ale daleko víc ještě trpěl tím, že on sám bydlí ve stejné betonové krychli, trpěl svou anonymitou. Protože možná někde z protějších oken večer co večer vyhlíží kdosi, jehož hnus je naladěný na stejnou vlnu – ale Patrik ho nezná a nikdy nepozná, nerozliší ho.

Nade dveřmi kukaně viselo jedno z Patrikových výtvarných děl. Rozlínkoval čtvrtku na pravidelné čtverce, jež nechal přechuhovat do ztracena – a v každém čtverečku, v každém tom kotci pro pár živočichů prsatá a stejná samice stereotypně souložila s břichatým a stejným samcem, opatřeným pyjem hodným závisti. (Patrik byl zřejmě lehký falocentrik.) Neutrální a nehybné děti, nerozeznatelné od sebe navzájem, se namnožily v každém ze čtverců – a Patrik k tomu dolepil heslo (tištěné žlutě na rudém podkladě tak jako většina hesel), heslo hlásající: Socialistická rodina – základ státu. Každý kotec měl svoji vlastní barvu, Patrik si kreslil pastelkami tím svým stylem jemných čáreček a stínování, tím trochu už staromódním stylem, který však nádherně vystihoval bezvýchodnost – a protože měl smysl pro odstíny barev, postavil ho tu na hlavu a vyrobil tak odpuzující škálu barviček těch rodinných kotců, že pohled na šedivý protější blok působil proti tomu téměř přirozeně.

Zprvu jsem nechápala, jak si někdo takovou stupiditou může ještě zdobit byt. Ale Patrik nehledal pro sebe krásu. Hledal pochopení. A šel na to ostatně od lesa – na tohle právě tak jako na všechno jiné.

Protější blok má devět stejných vchodů. Každému vchodu přísluší sedm stejných podlaží a z každého podlaží vedou dveře do tří stejných bytů. V protějším bloku je tedy 189 téměř identických obytných jednotek, zařízených sériovým nábytkem a obydlených sériovými lidmi. Sériovými rodinami se sériovými tatíky, ale především sériovými matkami a sériovými dcerunkami.

Patrik se rozhodl, že je vošuká. Sériově.

Plán absurdní a cynický. Plán sebezničující. Plán beze smyslu. Plán, o němž jsem se mu tenkrát dlouhou úvahou snažila dokázat, že je i neproveditelný.

Jenomže Patrik mě přečůral. Patrikovi se vedlo a na chvíli se mu dokonce zalíbilo v roli panelového Dona Juana.

Nejprve zvolil Patrik věkové hranice. Horní podle vlastní chuti a zachovalosti objektu, spodní tak, aby ho nezavřeli. V praxi byl tedy ochotný šukat dívky a ženy od patnácti tak do pětáctýřiceti.

Potom Patrik zvolil metodu.

To nebylo tak obtížné. Patrik byl přece instalatér. Vystudoval sice architekturu, avšak zhnusen rozdílem mezi teorií a praxí vzdal marný boj o koryto a začal se živit rukama. Hlavu si nechal na myšlení. Instalatér Patrik tedy obcházel (v pracovní i mimopracovní době, což bylo celkem jedno, protože nikdo u nich v podniku nebyl příliš kontrolován, zda dělá skutečně to, co má) celý sousední bednoškatuloid. Navštěvoval jeden byt po druhém, zvonil postupně a systematicky u každých dveří a řka, že je z domovní správy, tázal se, zda není potřeba v bytě něco spravit.

Obyvatelstvo jásal, děkovalo, radovalo se, a provedl-li Patrik skutečně nějakou údržbu, nešetřilo padesátkami pro toho hodného instalatéra, který k nim byl seslán nečekaně jak hvězda nebeská.

A Patrik si prohlédl ženštiny, nenápadně se vyptal po počtu a druhu ostatních členů famílie, a příležitostně zapůsobil. Zbytek už závisel jen na Patrikově osobním šarmu a vynalézavosti, na jejíž nedostatek si tedy rozhodně nemohl stěžovat. A tak z Patrika mohl být úspěšný dobyvatel. Kdyby chtěl.

Jenomže Patrik svoji metodu tenkrát vyzkoušel, ohodnotil – a ztratil o ni zájem.

Paní Fišerová měla pravdu: Nápadů má Patrik nepřeberně. Jenže nic nedotáhne do konce.

Jela jsem v autobuse a v zatáčkách padala na rozložitého souseda po levici. Smrděl či voněl potem a celodenní únavou:

už dávno jsem chápala, že příjemnost pachu je relativní. Na tenhle bych si zvykla, protože cosi vzdáleně připomínal, cosi pravděpodobně nedlouhého a přitom milého; jedno z mých chvilkových dobrodružství v dlouhém a nekonečném řetězu příhod. Málokterý muž měl teď pro mě vůni zcela novou: výraznější čichové vjemy se opakovaly, takže čistě kvůli složení potu si člověk kolikrát někoho neznámého zařadil do zcela špatné katogorie, protože mu kohosi připomínal. Bylo to tak zaručeně se vším: věci (i ty neopakovatelné) se bohapustě opakují, a to v sekvencích, kterým bychom se podřizovat nemuseli, ale podřizujeme. Podřizujeme se o to víc, čím nezávislejší chceme být, čím více věcí a lidí chceme poznat, čím více toužíme poodhalit roušku šedi života a nahlédnout do zapovězených zahrad ráje.

Padala jsem v zatáčkách na svého tučného souseda a přemýšlela, který z těch standardních vzorců dobrodružství by se s ním asi dal prožít.

Nebo neprožít.

Většina činů chválabohu umře v zárodku, takže život zůstane aspoň trochu ucelený. Přehledný. Proti životní šedi tu stála roztříštěnost: naporcování našich myšlenek a činů na bezvýrazné, prolínající se segmenty. Na tříšť vzpomínek nejasných a nedůležitých. Na jedno sto devětaosmdesát stejnorodých kotců obludného, šedého bloku betonu.

— 9 —

Patrik odmítal žít v šedi a bojoval s ní: proti sériovému myšlení vyrukoval se sériovými činy. V sériových činech pak hledal nepropojené články řetězů a opájel se jimi. V standardních lidech probouzel nestandardní jednání a sklony.

Tím, že bludný kruh kolem sebe víc a více utahoval, snažil se mu uniknout.

Tak jako já.

V tom večeru, o kterém píšu, v tom předjarním večeru, kdy vítr přináší přímo hmatatelnou vláhu pukajících ledů a tajícího sněhu na horách, kdy jaro (PŘECE JEN) ťuká na lidské duše a probouzí touhy, které jsme nečekali, v tom večeru, kdy do oken Patrikovy kukaně nám jako modrošedé hvězdy svítily rozžaté televizory z protějšího, zpola ošukaného paneláku – v tom večeru mě najednou Patrik chytil za prsty a prudce sevřel.

Podobná gesta nebyla mezi námi zvykem, naopak: udržovali jsme si téměř programově asi tak dvoumetrový kamarádský odstup, protože jako muž a žena bychom pro sebe sotva byli důležití, ale jako kumpáni jsme se potřebovali.

Patrik mě chytil za prsty a já k němu pomaloučku zdvihla oči.

Nechtělo se mi.

Prožívali jsme zrovna jednu z těch soukromých chvilek, kdy Patrik potichoučku pustil z magnetofonu mizernou nahrávku Kryla – a mezi skřípěním, lupáním a undulujícím pípáním rušiček jsme nábožně naslouchali slovům Písni písní.

Patrik měl nahrávky desetkrát mizerně přehrávané přes deset mizerných magnetofonů, nahrávky písní, které vždycy kdosi pořídil z vysílání Svobodné Evropy. Patrik, který by zaručeně trávil své dny u rádia, tak činit nemohl. Oblast Zahradního Města byla zcela bezpečně dezinfikována od ideologické diverze a on, když se jen trochu vyklonil z okna, mohl dohlédnout na spořilovskou rušičku.

Z magnetofonu zpíval Kryl tím excitovaným hlasem, který mě vždycy – a bolestivě – přesvědčoval, že musíme přece NĚCO DĚLAT, NĚKAM JÍT. Ten hlas byl tak veliký a nosný, že mě vůbec nezajímalo, kdo je Kryl, čím se živí, s kým spí nebo jak žije, nezajímaly mě fámy, že si nechal prý narůst dlouhé háro a dělá ve Svobodné jenom problémy... nevěřila jsem

a nezajímalo mě to. Věděla jsem, že nikdy mu to neřeknu, jak ho miluju, jen pro ten hlas, pro ty něžně cynické básně, které zpíval – a které já všechny znala nazpaměť.

V TOM JARU LISTY ŽLOUTNOU

A SNĚŽÍ DO KVĚTIN

A HRŮZA CHODÍ S LOUTNOU

A S VĚNCEM KOPRETIN...

Oba jsme všechny ty texty dokonale znali, nejednou jsem se přistihla v metru či autobuse, že si broukám jednu z jeho vyzývavých melodií – a přece jsme je poslouchali znova a znova, protože znova a znova jsme v nich nacházeli bolest a v té bolesti sílu.

V tomhle jaru ještě listy žloutnout nezačaly, byly žlutozelené spíš mládím a zeleň se v nich rozvine, až protrhnou poslední šupiny na pupencích. Jenže ten hrůzný sen umírajícího jara byl našim duším blíží, než komukoli na zemi.

Nebo se nám to aspoň zdálo.

Patrik mě chytil za prsty a přinutil mě tak zvednout hlavu.

„Fiali, já to vypnu.“

Pokrčila jsem rameny.

A když se opět prostorem rozvřeštěli Pink Floyd, povídá Patrik: „Poslechni, Fialko, stalo se ti... třeba... někdy... že by si jako šla spát s klukem a –“

„Ale Patriku!“ pronesu v duchu našich hříček, „Jak si jen, při mém třikrát obnovovaném panenství, něco takového můžeš pomyslet, copak já –“

„Ale no tak počkej... Tak teda: stalo se ti někdy, že bys třeba slyšela od KAMARÁDKY, která šla spát s klukem, že by –“

„Ale Patriku!“ zvolám se svou obrýlenou dikcí, „jako bys mě neznal, copak já můžu mít TAKOVOUHLE kamarádku a ještě si s ní povídat o...“

„Hm.“ (Patrik se za léta vytrénoval přijímat moji hru.) „Hm. Slyšela jsi... prostě... někdy o tom, že třeba kluk de

spát s holkou a ono se mu to nepostaví — a ona se snaží, ale ono se mu to stejně nepostaví... a tak —“

„Ovšem. Takzvaná impotence. Rozeznáváme impotenci trvalou čili permanentní a dočasnou čili temporární. Impotenci způsobenou vlivy psychickými a impotenci způsobenou vlivy fyzickými. Impo —“

„Dobře,“ nadechl se Patrik a zvolna se se sykotem vypouštěl, jak to uměl jenom on. „Dobře. Takže až mi příště bude někdo nadávat impotentů, tak mu pudu potrást prackou a poděkuju mu za diagnózu, jo?“

„Ale? Pán má snad potíže tohoto druhu?“

Po očku jsem mrkla Patrikovi na kalhoty. Obeznámený a sdělující mžik, který málokdo zaregistroval, ovšem Patrik si ho všiml a zašklebil se. Pravděpodobně jsem trochu zčervenala. Bavili jsme se o lecčems, to ano, ale naše konkrétní těla pro nás zůstávala tabu. A já jsem vlastně neměla ponětí ani o tom, jak je Patrik po této stránce vyvinut a zaopatřen. Ani jsem nesměla mít, aby se mi lépe poslouchaly a vyprávěly příhody.

Ostatně už delší dobu jsem si myslela, že nějaká menší lekce by Patrikovi neuškodila. Měl u těch ženskejch nějak moc úspěchů. Takže pravděpodobně ze mě mluvila bledá závist, protože takové štěstí u chlapů jako Patrik u žen jsem nikdy neměla. A to mám taky své metody.

Jenomže člověk musí vědět, kdy s jedovatostmi přestat. Vyptala jsem se na podrobnosti.

— II —

Roli v tom hrála monstera.

Monstery byly jedny z těch sídlištních květin, jež zvolna vytlačovaly majitele z bytů, až si samy vynutily osudové rozuzlení: buď museli obyvatelé vyhodit z okna monstera, nebo z něj vyskočit sami.

Paní Fišerová měla v bytě taky jednu dobře vyvinutou.

(Paní Fišerová měla v bytě všechny známky stupidity sídliště a VŠECHNY dobře vyvinuté.)

Takže se není čemu divit, že Patrik ve své dávné honbě za sériovostí v šuku šukával ze všeho nejraději v obývánkách pod monsterami, na temně rudém či červenohnědém kovralu, kterým stavitelé zařídili podstatnou část obýváků toho Patrikova šukaného bloku. Pod monsterami, jejichž obří masité listy s dírami tvořily Patrikovi pro šukání tu správně morbidní siluetu problémů rostoucích; problémů, o kterých víme, a přece si je jaksi neuvědomujem.

Monstery byly dětské a pučící, monstery byly středně velké i hrozné, a některé z nich už v bytech, které Patrik navštívil, dosahovaly velikosti blížící se kritické.

Patrik znal i monsteru u jedné dámy, monsteru monstrózní a uzurpátorskou, jejíž jediný list clonil půlku okenní tabule a děti dotyčné si zvykly dívat se na svět pod oknem jen těmi dírkami v něm, dívaly se očima dětsky překvapenýma na šedivý svět zelenou mříží.

Patrik znal leckterou monsteru. Kreslil si je.

A náladu monstery pak srovnával s charakterem lidí, kteří si ji vpustili do bytu. Obří monstery byly pro Patrika symbolem malosti lidské.

— 12 —

Jenomže ONA ji měla.

Ta dívka s tělem lasice, s očima příslibnými jak zeleň mořských řas a s obličejíkem hodně zkažené sedmnáctky.

Bylo jí samozřejmě čtrnáct, ale to Patrik nemohl vědět.

Jedna z těch příchýlných a zvilňujících nymfiček, které my dívky nad dvacet dost dobře nedokážem vystát.

Přitulila se k němu někde v ne úplně nejhorším baru, kam se Patrik s fotoaparátem nachomýtl zřejmě zcela nahodile,

protože chodíval hledat život vždycky jen do těch nejhorších putyk.

Přitulila se k němu a zašeptala některou z těch obvyklých prodejných větiček, kterou by Patrik měl snad znát, nicméně která ho bůhvíproč šíleně zaujala.

Z vlasů jí vonělo tužidlo a šampón, rtěnka a pudr z obličejů, podpaží dýchalo laciným intimsprejem – a když Patrik zasondoval na dívčiných stehnech pod sukní pochopitelně kratičkou, ucítil nezaměnitelný pach spermatu.

Rozrušilo ho to.

Patrik sám, i když po tom léta toužil, vlastně doopravdy neznal KURVU. Jistě, dalo by se to snadno vyřešit, jenomže Patrik nehodlal koupit si jednu z těch zmalovaných, na dámu vyvedených kurviček z centra, ty holčičky a ženy bez minulosti ho nelákaly; toužil po červeném a modrém přítmí, po honky-tonky piánu a slepém houslistovi, po chambre séparé a černém prádle na ohmataných prodejných tělech, která mají co vyprávět.

Od svých šestnácti let si zkrátka a dobře přál poznat pravý a nefalšovaný bordel. Pořádný staropražský bordel s bordelmamá a děvčaty, poctivý počestný bordel z třicátých let.

V Praze však nebylo bordelů.

A prostituce, rozvitá a nabubřelá, metamorfovala do tisíců podob a forem, jež každý nerozeznal – a taky nebyly pro každého.

Patrik toužil po kontaminaci a nenáviděl sterilitu. Pach cizího semene zpod šatů dívky, která chce být jeho, to byla pozvánka do nepoznaných, netušených krajů, které by hříchem bylo nenavštívit.

Šel s ní – a když si řekla stovku, dal jí dvě, takže vypadal buď jako grand, nebo jak pitomeček.

Anebo ta dívka vůbec takhle neuvažovala; myslila-li, říkal Patrik, potom v úplně jiných dimenzích, v dimenzích

nedozrálých a nepochybně prostých, jenže tak neznámých – až tajuplných.

Dívka v něm vyvolávala vybudující směsici touhy a zhnušení; neuměla se ještě malovat a pod očima se jí černaly plátky maskára: nalíčila si řasy příliš mnoho a jak mrkala, černí červíci se slupovali. Neuměla se líčit: a tím právě vypadala tak neotřele a dětsky; přes obličej jí chvilkami přebíhal úšklebek, spíš takový zkušený poloúsměv, bylo to jako tik – a Patrik zatoužil cítit napětí temně fialových rtíků na svých ústech.

Dívka byla lákadlem i hrozbou: celé to tělo, pohupující se do rytmu němé písně, již si v duchu prozpěvovala, celé to tělo vypadalo tak otevřené, přístupné a sdělující, že přes ni zatoužil poznat jiné muže i sebe sám; ta dívka mohla být pod zákonem (ostatně byla), mohla ho žalovat pro otcovství nebo mu předat některou z těch dobře známých nemocí, jež kolovaly pražským polosvětlem.

To Patrik samosebou všechno věděl.

Ale ta NEZNÁMÁ SÍLA, o níž tak často hovořil a které si navykl se podřizovat, ho táhla za ní, tou dětskou ručičkou s olámanými růžovými nehty a třemi prsteny na každém prstíku.

Neznámá síla vlekla.

A Patrik šel.

A šel...

Šel blbý jako ovce.

Bydlela v činžáku – a s někým, jehož návrat však zřejmě nehrozil.

Pózovala Patrikovi pro fotky (byla to mladá dívka a nedocházelo jí ještě, že pózovat pro takovéhle fotky se povětšinou nevyplácí) – a Patrik s každým cvaknutím fotoaparátu poslouchal klapnutí zámku na věžeňské cele.

Fotografoval.

Lehal si na podlahu a ona se nad ním pyšně rozkročila. Jistě, čtrnáctileté dívky nosily minisukně bez, jen tak na holém těle.

Na krásném a hříšném holém těle.

Patrik fotografoval – a bylo to víc, než kdyby ji celou pociťoval v dlaních; protože znal hodnotu obrazu, dokázal obyčejný pohled nějak rozšířit na všechny smysly: z fotek pociťoval vůně i doteky, chutě – i horko nebo mráz. A tak teď tím, že ji fotografoval, BRAL si ji – jenže ona to nevěděla, byla pravděpodobně hloupoučká jako všechny tyhle husy, s jakousi lhostejnou naivitou se dávala Patrikovi do moci a stavěla se do póz, které snad viděla v pašovaných časopisech a které považovala za svůdné.

Ve skutečnosti byly dětské; takové incestní připadaly Patrikovi; a přestože se jí dosud nedotkl, cítil už na konečkách prstů tu kůži mladého těla, odpor, pevnost a elektrizaci; dostupnost spojenou s nemožností vlastnit.

Ta dívka ZNALA.

Patrik už od malička si přál ZNÁT (tak jako i já) – a (tak jako i já) pociťoval tu nemožnost poznat všechno. A přestože v rámci možností bezpochyby žil, pořád ho pronásledovalo vědomí všeho uteklého; nebylo lze mít tisíc životů – a Patrik si nějak pořád nemohl vybrat ten, který by mu nejvíc vyhovoval.

Dívka to měla jednodušší. Nemohla si nejspíš vybírat životy, protože před sebou nikdy neviděla tu pestrou škálu možností, čím být. Byla zaručeně hloupá, nenáročná – možná, a přece sis nebyl jistý, co si o tobě pomyslí, když ji budeš vlastnit.

Patrik jí chtěl ukázat, co umí, jenže si vůbec nebyl jistý, jak ona to ocení. Cítil strach z její zkušenosti, či lépe řečeno zkaženosti, protože opravdová zkušenost v sobě nese i pochopení.

Až vmezeřený mezi její stehna si uvědomil, že ji nechce milovat, že ji chce mít, že netouží být její, ale chce, aby ona patřila jemu.

To patření neznamenalo, že JEMU zůstanou na ni vzpomínky. Vlastnit ji znamenalo pro Patrika opak: on může (a měl by) zapomenout tak brzo, jak vyjde z jejích dveří. Vlastnit ji znamenalo

okupovat JEJÍ mysl svou přítomností – a Patrik viděl, jak málo místa v jejím mozečku může zaujmout. Bylo jí čtrnáct, jenomže jak pozdě Patrik přišel! Moc místa nejspíš v hlavě neměla – a to bylo nejbolestivější: to málo, kam by snad mohl proniknout, už ve svém neuvěřitelném mládí měla čímsi zanesené, nepřístupné; nebylo místo pro Patrika a nebylo snad lze ji vlastnit.

A potom: měla monsteru.

Bylo v tom cosi morbidního.

Byt v předválečném činžáku vydechoval vůni staříčkou, mírně zplesnivělou a řeklo by se generační. Každopádně ta vůně nebyla panelová a v jakémisi mezismyslovém spojení ladila s lesklými, temně zelenými listy. Monstera nebyla sídlištní květinou: v tomto prostředí získala symboliku života a vláhý. I tahle čtrnáctka nepochybně podvědomě cítila ten symbol, a zalévala ji.

Nechala se fotit nahá mezi listy a se samozřejmostí, která ho zarazila, se složila do béžového koberce.

Ne, zdatný šukálista panelových bytů tu nebyl dobyvatel. Byl zneužíván; sám přece kdysi usiloval dostat všechny dívky do podobných situací, takže snadné bylo srovnávat.

A tady ON měl být srovnáván, podmínky pro něj přichystané byly téměř studijní; ta dívka se stejnými (svůdnými) pohyby odevzdávala do náručí všem a na tom stejném, tak už dotýkaném místě. Na tomhle prostůrku měl být PATRIK srovnán, srovnán přímo se zemí – a dívka to možná ani nevěděla. Ale Patrik to moc dobře věděl a s kajicností vztekla a depta-
jící se podroboval jejím útokům.

Samozřejmě, že nebyl dostatečně vzrušen.

Stav, který laskavá žena pochopí (neocení-li jej), ale ona ho neomluvila.

Probila se mu kalhotami, v dotecích byla náročnost a vůbec žádná něha. Takže po chvílce se Patrik dozvěděl, že je impotentní kořen a že za ty dvě stovky moh mít víc.

Patrik si hrál s knoflíkem u magnetofonu, takže Pink Floyd di kolísali v decibelech víc, než mohlo být jejich přáním.

Podobný případ jsem od něj dosud nevyslechla; nebylo to asi nejjednodušší – svěřovat se s tímhle... a holce.

„A to se ti to nikdy předtím nestalo?“ optala jsem se v nedůvěře.

„Ne... no teda vlastně jo,“ připustil Patrik, „jenomže to bylo za jaksi úplně jiné okolnosti, to jsem prostě věděl, to jsem chápal... ale teď... já prostě nevím.“

„No a Patriku – neděláš ty si vlastně hlavu z pitomosti? Nepostavilo – nepostavilo. Tak se vykašli na tu vostudu, protože to žádná vostuda přece není! Tak holt pro ní nejsi absolutní lávr. To je toho, ty tvore. Postaví se příště a bude zase dobře.“ (Ach ano! Věděla jsem, jak dobře může být, když se někomu postaví péro.)

„To seš právě bohužel na omylu,“ zkonstatoval tvor. „Ono se mi nepostaví doteď. Prostě ať jsem dělal, co jsem dělal, nic jsem s tím neproved.“

A přešel si prstem po poklopci tak vyčítavě i provinile, že jsem se lekla, aby na mě toho maroda nevybalil.

„Dovedeš si to představit?“ zeptal se.

To jsem nedovedla.

Chtít, strašně prý chtít a nemoct. „Rozumíš, celý to tělo strašlivě touží, úplně cejtíš, jak seš napnutej, jak všechno z tebe potřebuje ven – jenomže právě ten jedinej potřebnej sval ti odmítá se zatnout. Ten jedinej doopravdy důležitěj sval!“

Bezpočtukrát jsem Patrikovi vysvětlovala, že penis, ta stupidní hříčka přírody, o niž ostatně můžeš přijít asi třemi odbornými řezy – že penis, spíš než trénovaný sval, dokazující mužnost a sílu, je schlíplý váček, který překáží v kalhotech

a čeká, až se bude moci zmátořit krví odčerpanou Z HLAVY. Ten efekt přílivu a odlivu způsobuje, že vlastně čím většího ho máš, tím více krve při tom sestupuje z hlavy beztak už vesměs pitomé. Snad proto falocentrici nevycházejí z módy. A ženy, husičky i profesionálky, uklízečky i psycholožky – všechny samice hodné toho označení – pod mocí zdviženého péra sklánějí hlavu, sesouvají se na kolena a padají až do poloh nejnižších.

Jako by krev, kterou penis bubří, byla odčerpána z ženského mozku. Čím větší falos, tím hlouběji se klesá, tím větší hold se vzdává pozdviženým trenýrkám.

Ten večer jsme si nijak zvláště nepopovídali. Poskytla jsem Patrikovi polo odborný a zbytečný výklad na téma, že čím více člověk usiluje, tím to bývá obyčejně horší, neboť svět je spoután řetězy a svázán bludnými kruhy zpětných vazeb. Doporučila jsem mu to, co každý „správný sexuolog“, aby totiž „na to nemyslel“ (a uvolnil se), a soudila jsem o té radě svoje. Patrik koneckonců taktéž.

A tak ten průšvih zůstal nevysvětlen. Bylo to zvláštní. Přála jsem už dávno Patrikovi menší lekci, ale tohle mi nesesedělo. A když jsem pak jela domů v tom autobuse, co natřásal a laskal, cítila jsem, jak JÁ jsem připravená, jak mně se nic podobného stát nemůže; jak moje vybavení odpovídá na podněty zcela správně a snad až příliš bezproblémově; myslela jsem vděčně na to, že mě nikdy ještě nezradilo, a zas po dlouhé době jsem ocenila to rozhodnutí Náhody či Přírody či Boha nebo bůhvíčeho, které mě učinilo ženou.

Vlastně jsem se zas tak moc nezaobírala přemýšlením o Patrikových trablech. Podstata vztahu spíš než ve společném řešení problémů spočívala v tom, že jsme si je nepřipouštěli. Jedinou skutečnou starostí nás obou bylo, jak nad

vnučenou šedí života vztyčit jakýsi oblouk duhy. Duha pro nás byla posvátná. A když se nám ji podařilo vztyčit, nezáleželo na tom, kde jsme její barvy ukradli. K těm čistým, průsvitným barvičkám jsme mohli přijít docela nečistou cestou, a taky jsme k nim nečistou cestou přicházeli, a přece výsledek byl čerstvý a nadýchaný jak první kapka mateřského mléka. Duha se rodila na střetech protikladů: ze setkání deště a slunečního svitu, z olejové blanky na vodní hladině; Patrik viděl duhu v modravých žilkách na ňadrech žen a já ji hledala (a nacházela) v nekonečných řadách příhod a dobrodružství, z nichž ne o všech se dalo vyprávět.

Duha je kvintesencí nepřivlastnitelné krásy. Hledali jsme ji po parkovištích v kalužích potažených naftou, v páchnoucích bublinách odpadů chemiček, v rozbitých střípcích skel, které zraňovaly, ve spermatu, jež s rozkoší vystřikuje vzhůru a obloukem se vrací umřít do země...

Chodili jsme bez deštníků jedovatými dešti a nechávali jsme si ji vyrůstat nad hlavou. Dlaněmi jsme ji osvobozovali ze studánek pohřbených pod listím. Bylo mnoho duh v tom našem šedém světě, jenomže málokdo je viděl. A my s Patrikem jsme se to učili – den ze dne a rok od roku jsme je viděli líp.

Samozřejmě jsme taky stárli.

DVA

Do oroseného výseku světa, který očišťoval stěrač s pravidelností metronomu, vyšpláchla červená. Na oroseném obelouku okna se rozpila do růžova, zbytek zkoncentroval na kapičkách, rozzářil červení z každé polovinu a líně s nimi stékal po předním skle.

„Do piči!“ zaklel šofér zasvěceně, „Žandári!“ Vskutku.

Liazka rozstříkla kaluž, jak sjela ke krajnici, a z černí noci se zrodil jak slepice zmoklý policajtík s baterkou ve zkřehlých prstech.

„Občanský průkaz, soudruhu.“

Šofér pootevřel dvířka a podával mu doklady.

Světlo baterky sjelo pátravě po kabině a zarazilo se na mých vlasech. Vztyčila jsem se rozčuchaná na sedačce a oslepeně zamžourala. Rameno zákona si na mě posvítilo.

„Co to je?“ proneslo směrem k řidičovi.

„Stopárka.“

„Ale, slečno, můžete mi ukázat občanský průkaz?“

„Prosím.“

Už jsem tahala občanku z krosny. První a nejdůležitější věcí při cestování jakkoli kamkoli je totiž občanský průkaz. Nosím ho vždycky v dosahu.

Pršelo snažně a vytrvale, déšť posiloval desítky silničních vůní a hlasitě bušil na střechu kabiny. Bylo tu teplo. Bylo tu dobře.

A šofér od volantu s rozzářenýma očima pozoroval, jak z dvířek kamiónu odkapává ušmudlaná voda na placatou čepici esembákovu. Ve vpuklém dýnku tvořila kalužinku, která teď stékala na krk a za blůzu, když ke mně policajtík pozdvihl oči.

„A kdepak pracujete, soudružko?“

„Studuju.“

„Nemáte tady razítko, soudružko. Nemáte tady VŮBEC ŽÁDNÉ razítko. Kdepak pracujete?“

„Stu-du-ji.“

Policajtk se oklepal zimou; pravděpodobně už kapičky zasáhly oblasti citlivé na chlad.

„Ale nemáte RAZÍTKO,“ opakoval soudruh se stoupajícím podezřením. Zajisté. Kdo nemá razítko, je nespolehlivý. Dokonce i řidič se zdál být naočkován nedůvěrou.

„Naše škola nedává do občanky razítka, soudruhu,“ řekla jsem klidně. „Žádná škola v Praze nedává do občanky razítka. Chcete studentský průkaz?“

„No to bych tedy prosil.“

Vybalila jsem index.

Bylo mi ho samozřejmě líto, jak v něm tak listoval omoklými prsty. Situace se však nepříjemně schylovala a můj vysokoškolský index s bezmála samými jedničkami byl velmi dobrá vizitka.

Třímaje všechny dokumenty, oběhl soudruh nákladák, zašušl na moje dvířka a vynutil si přístup do kabiny.

„Mokro, co?“ neodpustila jsem si a vsunula mu pod zadek špinavý cár hadru, zdvižený z podlahy.

Mrkla jsem na řidiče, který už zase měl v očích potměšilé plamínky souhlasu, a oba jsme se dobře bavili, když se policajtk bez rozpaků na páchnoucím cáru uvelebil. Pravděpodobně ho ani nevnímal, neboť jeho mysl byla nyní plně vytížena srovnáváním údajů ve dvou mých průkazech totožnosti.

„Jmenujete se...?“ vyhrkl.

„Jmenuju, samozřejmě,“ řekla jsem drze (a řidič teď už skoro vyprskl), „a máte to tam napsaný dokonce dvakrát, tak nevím, proč bych vám to měla opakovat.“

Přepískla jsem to. Zcela nep psychologicky. Pokaždé při JEDNÁNÍ se státní policií něco přepísknu. A co je nejhorší: mé klidné sebevědomí navozuje dojem, že jsem pěkně protřelá

mrška, prošlá desítkami strážnic a zaznamenaná v stozích protokolů. Což samozřejmě vše jen znesnadní.

Uražené rameno zákona přestalo opisovat mé nacionálie a pohlédlo na mě s upřímným smutkem v nepřiliš oduševnělé tváři.

„Soudružko,“ řeklo neúředně, leč úředními slovy, „slečno, pakliže jezdíte v noci autostopem a ještě se nám nemůžete prokázat platným občanským dokladem, tak my máme za povinnost vás zadržet a ZJISTIT... v našem státě, jak víte, každý je povinen pracovat – a vy nemáte VŮBEC ŽÁDNÉ razítko v občance. Chcete teď jít se mnou na strážnici – nebo ne? Tak se rozhodněte.“

Vyhlédla jsem do deštivé noci. Z mého teskného společníka na sedadle stoupaly sloupečky páry a vydychovaly tu nezaměnitelnou vůni zmoklého stejnokroje.

„Taky by se nedalo nic dělat,“ podotkla jsem „Ale jsem spolupracovník... novin“ (jmenovala jsem jeden známý pražský plátek) „a jsem vyslaná dělat reportáž o oslavách Osvobození na Spiši. Tak abych se tam dostala včas. – Ten papír máte ve vobčance.“

Soudruh zalistoval. Nedůvěřivě. Soudruzi všechno dělají nedůvěřivě.

Leč vskutku. Do dlaně mu vypadl opotřebovaný papírek: Orgánům státní správy a veřejné bezpečnosti. S. Viola Jourová, nar. tehdy a tehdy, je stálým spolupracovníkem... novin a byla pověřena provádět reportáž z oslav Osvobození ve vašem okrese. Děkujeme za pochopení a pomoc při plnění jejího důležitého úkolu. Podepsán šéfredaktor.

(Zmuchlaný papírek byl opatřen asi pěti červenými razítky různých tvarů a já ho vlastnila ve třech kopiích, které mě už několikrát zachránily. Formulace „ve vašem okrese“ se mi obzvláště zamlouvala, neboť POTVRZENÍ tím získalo na použitelnosti v kterémkoli ze sto šedesáti osmí okresů našeho státu.

Minimálně po celé jaro ho bylo možno použít kdekoli, snad s výjimkou míst za demarkační čarou. A šlo ho použít i přes léto či v zimě, neboť málokterý policajt si uvědomil, kdy vlastně naše vlast byla osvobozena. Ten umaštěný hlavičkový papír se schránčlivě sebranými razítky byl mojí nejlepší zbraní. Kromě nevinných očí, samozřejmě. Ale ty na každého neplatily.)

Policajtkám dočetl.

Najednou ke mně získal úctu.

„Vy... vy jste novinářka?“ lekl se.

„Jenom spolupracuju. Krátké reportáže, víte. Ale tentokrát je to dost důležité.“

Nasypal mi do ruky doklady a seskočil do tmy. Jen mokrá skvrnka na sedadle, prosáklá i tím špinavým hadrem, po něm zůstala.

Zasalutoval. „Můžete pokračovat,“ oznámil řidiči a sám mu přirazil dvířka, až to bouchlo.

„To si mi nepovedala, že si od novín,“ řekl mi dálkař se slabou výčitkou, když jsme se rozjížděli.

„Nejsem. Klid.“

Uvelebila jsem se zas na předních sedadlech. Pramen vlasů mi (náhodou) splýval na šaltpáku, neboť jsem věděla, že oběma nám to bude milé. Temně fialová noc se pomaloučku kutálela k ránu. A náš kamión, řidičův a můj, se s funěním a namáhavě šinul dopředu; líně ukrajoval z proužku silnice, žlutými reflektory lízal patníky a vysílal kužele světla jako signály do ztichlého, zmoklého kraje.

Natrásal se a odfukoval, imaginárně mě hladil na místech nejněžnějších, a předl píseň na dobrou noc.

Nevěděla jsem, co se stane nebo nestane, a nechtělo se mi na nic myslet. Nechala jsem si myšlenky zlehounka svazovat sněním a ukolébávat se k nejsladšímu, bezpečnému spánku.

Znala jsem ten kamión a znala jsem tu trasu, protože v desítkách stejných kamiónů už jsem tu projížděla.

Znala jsem lehkou vůni prachu v kabinách a ve vrnění motorů jsem dovedla rozpoznat každý nedobry zvuk. Věděla jsem přesně, jak se uvelebit na sedadlo a kam složit nohy; co si dát pod hlavu aby se dobře spalo.

Ve spánku jsem dovedla podvědomě vyrovnávat brzdění – a modročerná obloha, kterou jsem viděla, když jsem tak mžourala ze své polohy horizontální, mi zdůvěrněla.

A zdůvěrněly mi ty pevné a něžné doteky šoférských dlaní, kterým jsem se (někdy) tak ráda svěřovala do vůle. Znala jsem hedvábný dotek svých vlasů v cizí ruce a zdálo se mi, že každý vlásek vyslaný na zvědy k řadicí páce už umí hodnotit tu dlaň.

Znala jsem cesty odněkud někam.

Znala jsem tahy dálkařů po republice a znala jsem hospody a parkoviště, kde jsem lapala kluky pro svůj směr.

Znala jsem duše řidičů i šoférské dlaně.

Znala jsem dálkové usínání.

Znala jsem...

A jako skoro nikdy jindy, na těchhle cestách mi bylo dobře.

– 2 –

Bylo mi pětadvacet a údajně jsem vypadala na osmnáct. Sama to neposoudím. Ale něco pravdy na tom patrně bylo, už proto, že leckterá osmnáctka dnes vypadá na pětadvacet. Záleží to údajně na přísunu starostí a na životním stylu.

Starosti jsem se už pár let snažila si nepřipouštět. Přicházely, nezvané, a byly-li to starosti řešícího typu, řešila jsem je bez odmluvy. Avšak nezdálo se mi, že by jich na mě bylo mnoho. Starosti se opakovaly, kupily a násobily jaksi mimo mě – a zase odcházely, aniž by mi příliš ublížily.

Přesto spousta lidí soudila, že jsem neměla jednoduché mládí. Z psychologického hlediska je vlastně dost pozoruhodné, že tak většina lidí soudila. Většina lidí totiž obyčejně

soudí, že PRÁVĚ ONI to nemají v životě snadné, což však ti druzí, kterým šlo všechno jako na drátku, naprosto nemají šanci chápat.

Žila jsem už málem sedm roků sama s babičkou v obrovském, třípokojovém a finančně prakticky nezvládnutelném bytě. Ovšem babička se zásadně odmítala stěhovat kamkoli, v místě, kde žila od své svatby, hodlala umřít, což – jak slibovala – bude zanedlouho, pakliže ji i nadále budu trápit jako dosud.

Babička byla v současné době mou jedinou materiální starostí. Tím nechci říct, že bych jí přála ono brzké spočinutí. Nebyla to osobnost, kterou bych upřímně milovala, ale taky jsem se netěšila, až ji uložím do hrobu. Přestože měla po dávno už zemřelém dědečkovi důchod tak minimální, že nejméně z poloviny jsem ji živila já, oceňovala jsem, že babička za mě řeší převážnou část těch nenáviděných všedních starostí. Že babička ví, kdy do samoobsluhy přivezou rohlíky a mléko (takže já to nosit v hlavě nemusím), že babička každé úterý vstane po šesté a od sedmi už stojí před řeznictvím, aby byla první na řadě, až v devět přivezou maso. Oceňovala jsem, že babička přímo miluje fronty na cokoliv a je jimi přitahována: takže i v zimě jsme měly doma mandle a pomeranče, zatímco babička, promrzlá tříhodinovým čekáním na mrazu, zalezla do peřin a nechala se léčit horkým čajem.

Samozřejmě, měla svoje mouchy, pro které, jak říkám, jsem ji nedokázala mít doopravdy ráda. Ale každopádně jsem ji chápala a chtěla jsem jí pomoci nějak překonat stáří, to vnějšíkově i vnitřně rozkladné období, kdy už na člověka nečeká nic.

Anebo lépe řečeno: Právě ono nic na něj čeká.

Babička ovšem byla zbožná. Byla katolička. Jev v Praze dnes už nepřiliš obvyklý, ani mezi staršími lidmi. Spíš ještě mladí se vrhali do pololegálních evangelických společenství, ale mně se zdálo, že jde o únik, že dogma komunismu, vnučované nám do hlav už od mateřské školy, se jen snaží vytěsnit dogmatem protipólným. Nicméně babička byla poctivá

věřící, v černém vdovském ošacení (po sedmadvacet let mrtvém dědečkovi) vycházela každou neděli do kostelíka v naší čtvrti a – přebírajíc v dlaních růženec po své vlastní prabábě – kazila moje kádrové materiály.

Což mi samozřejmě bylo ukradené.

A daleko víc než neutuchající babiččina snaha o moje prohlédnutí mě na víru pravou obracela soudružka Řeháková z uličního výboru, která vždy poté, co potkala někde na ulici mou vymóděnou babičku, volala si mě NA POHOVOR, aby se UJISTILA o mém správném politickém přesvědčení. Mohlo by to být daleko horší, kdyby soudružka Řeháková zabíhala do podrobností, ale soudružka Řeháková byla osoba dobrá, tak dobrá, až byla blbá. Omezovala se na otázku: „Violo, ty nevěříš v boha, že ne? Ty věříš v ideály komunismu?“ Říkávala jsem: NE, a s. Řeháková (díky Bohu za ni) si ze dvou smyslů té odpovědi vybrala jiný nežli já. Říkám: něžná soudružská starostlivost s. Řehákové (která mě znala od dětství) obracela mou vrozeně materialistickou duši k neprobádaným výšinám nebeským víc, než pečlivé studium Bible. Odcházejíc od ní z agitačního střediska, mumlávala jsem Otčenáš či Zdravas.

A když jsem potřebovala posudek pro přijímačky na vysokou, napsala soudružka Řeháková: „O soudružčině prokunistickém uvědomnění svědčí mj. že soudružka sama v boha nevěří, zatímco její pramatka ano a přesvědčuje pramatku o marxistických ideálech.“

Pramatku jsem o marxistických ideálech tedy nepřesvědčovala, k čemuž ovšem (asi padesátiletá) s. Řeháková shovívavě mlčela, či podotýkala občas, že nepokrokové stáří odejde a do čela světa nastoupíme my mladí. Soudružka Řeháková byla vskutku slepice.

Nicméně babička chodila poctivě do kostela, znamenala se křížem, klekala a modlila se – a ve zbývajícím čase (jejž neprostála ve frontách) se dívala na televizi.

Ano, to by asi byla ta největší babiččina MOUCHA.

Žily jsme celkem poklidně v tom třípokojevém pražském bytě už asi rok, příbuzné jsme neměly nebo se s nimi nestýkaly – a babička každého večera usedala na postel v mém pokojíčku, povídala a povídala, plakala a zase povídala, povídala a brečela – a tak to šlo dokola dokolečka, dokud se mi ji nepodařilo uložit do postele a uspat. Večery se staly nesnesitelnými.

A tak jsem se odhodlala investovat a zakoupila babičce televizor za ekvivalent asi tak tří mých měsíčních platů.

Ne z dobrého srdce, podotýkám. Čistě jen proto, abych měla klid.

A jak už to obyčejně bývá, všechny dobře i nedobře míněné lidumilné skutky se proti tobě obrátí. Kdykoli jsem teď přicházela domů, už na schodech mě vítaly jásavé zvuky, jež vycházely z bedny jako ze sudu, a babička ve svém ošuntělém ušáku sledovala děje.

Babička se dívala na televizi osm až deset hodin denně. Sledovala zprávy, písničkové pořady, filmy a seriály, politické desetiminutovky, rady zahrádkářům, televizní kurz ruštiny (rusky neuměla slovo) projevy státníků i okamžiky, kdy se na obrazovce objevila kvetoucí snítka třešně a nápis PŘESTÁVKA. Sledovala pohádky i detektivky, westerny i ruské válečné filmy, sportovní přenosy i průvody mávátek na prvního máje. Sledovala všechno bez rozdílu. Jednou jsem ji dokonce přistihla, jak zírá na bzučící monoskop. A za ta léta sledování se jí z toho všeho namixoval v hlavě perfektní galimatyáš; babička už nerozlišovala, když kupříkladu herci hráli v několika simultánních seriálech. Žena za pultem, Muž na radnici či Nemocnice na kraji města se jí smíchaly v stárnoucím mozku s Třiceti případy majora Zemana či historickými střihy – a babička pak s tupým údivem pozorovala, jak se pan primář oděl v brnění a zapíchl rapírem slavného detektiva. Na druhé straně si babička z mlhy zapomnění vybavovala tu a tam jednotlivé

příběhy, a při třetím či čtvrtém opakování mi radostně běhala oznamovat, že VĚĎĚLA PŘEDEM, jak to dopadne.

Přála jsem babičce její denní přísun plků, a přitom jsem BEDNU nenáviděla.

Nenáviděla jsem její modravý přísvit, nenáviděla jsem zvuky, které z ní vycházely a rozechvívaly byt (protože babička ještě ke všemu byla nahluclá) a nenáviděla jsem celý systém brain-washingu, jenž pro mě představovala tahle ukecaná skříňka.

Televizor se dvěma programy, z nichž na jednom běží politický projev a na druhém ruský film, je podle mě ten nej-lacinější a nejsurovější způsob, jak efektivně oblbovat lidi. Převážná většina průměrných rodin se večer co večer slétala k televizoru jako kuřátka pod křídla matky. A zatímco na politických a občanských školeních se pospávalo, zatímco plakáty a hesla jsme už nevnímali a rádio bylo zneužitelné, neboť se dalo poslouchat i CIZÍ, k televizi se sedalo málem jak k po-božnosti. Rodiny se vracely dříve z víkendů, večere se vařily tak, aby se TO stihlo – a lidi DOBROVOLNĚ sedali k zářícím obrazovkám, aby si den co den a heja hou nechávali natloukat do hlavy semletou propagandu, jež jako olovnatý prášek pronikala do každického druhu vysílání. Průměrný člověk, ač se denně otloukal o realitu, přece jen pomaličku nasakoval tím POZITIVNÍM SMÝŠLENÍM. Průměrný člověk už se nepozastavoval nad tím, že socialistický budovatelský duch ve filmech a seriálech je zcela na hlavu postavený, naopak: zpola už tomu věřil. „Historické filmy“ o Slovenském národním povstání a o poválečných letech, o Únorové revoluci či dokonce „záznamy z let krizových“ s promyšlenou drzostí stavěly na hlavu realitu, ti nahoře vážně počítali s tím, že lidstvo zapomíná, že neexistují-li záznamy, pak není minulosti.

Jak pravdivá je Goebbelsova věta, že tisíckrát opakovaná lež se stává pravdou!

Zářné zítřky se blížily světu Orwellovu: v každé místnosti bzučící obrazovka, jež vydává zvuky budovatelské. A lidi bez paměti, kteří chodí, cvičí, jednají a milují se tak, jak je obrazovka napomíná. Snad vážně Orwell nepředvídal, snad on je vážně všeho prapůvodcem, snad 1984 je pro naše vládcy vzor. (Ostatně málokdo z těch průměrných o Orwellovi vůbec něco slyšel.)

Má televizní pramáti sedávala před obrazovkou dnes a denně a do bytu z BEDNY infiltrovaly jedovaté, nakažlivé zvuky.

Zvuky, jichž jsem se bála, že se z nich zblázním, že jim uvěřím, že ztratím schopnost neustále vnímat jejich stupiditu. Bylo mi na zbláznění z té stupidity a bylo mi na zbláznění z toho, že bych si ji mohla neuvědomovat.

Chtěla jsem žít jinak.

Dělat cokoli, cokoli jiného, než je zvykem; milovala jsem Saturnina, že házel koblihami, měla jsem radost z cikánských rvaček u nás v Nuslích... sama jsem žila nestandardně, protože všechno bylo lepší nežli šed'.

Televizor v bytě byl pro mě důkaz, že jsme maloměšťáci.

A v záchvatech zuřivosti (které však chválabohu řídly) jsem mívala sto chutí vyhodit ho z okna i s ječící bábrlinkou.

Patrik mi mimochodem nikdy neodpustil, že SAMA OD SEBE jsem tu bednu kdysi koupila. (Paní Fišerová však měla tývvy samosebou taky. Barevné. Pokryté háčkovanou dečkou.)

Náš šestiletý černobílý stařík už dosluhoval. Nahříval se pět minut, chraptěl a přeskakoval. Bábinku jsem naučila do televize odborně mlátit, aby se obraz zase seřídil. Volat opraváře se mi nechtělo a babička (naštěstí) telefonovat neuměla.

V podivuhodném rozpolcení jsem sledovala, jak televizor odchází. Těšila jsem se, až ho nebude. A zároveň jsem věděla, že vzápětí budu muset koupit nový. Protože babička už bez té skříňky existovat neuměla.

Ano, každý jsme měli svoji drogu. Svoji metodu, jak přežít.
Babička kostel a televizor.
Patrik fotoaparát, Kryla a ženy.
Já měla autostop.

– 3 –

Bylo mi pětadvacet a údajně jsem vypadala na osmnáct. Říkám, pravděpodobně proto, že jsem si nepřipouštěla velké starosti.

Anebo jsem možná byla typ, na jehož obličej se to tak hned neprojeví, když si starosti připouští.

Dlouhovlasá, blondatá, s vlasy jen o odstín temnějsími, než aby měly tu správně zářivou barvu, pro niž se ve filmech unáší blondýnky. Opravdu: vlasy jsem měla husté a jiskřivé, jen rozstříknutá troška slámové šedi bránila tomu, aby byly opravdu exportní. Přesto jsem si je odmítala odbarvit. Měla jsem trochu kulatý, ale celkem vzato jemný obličejík s vybledlými řasami, jež přímo volaly po maskáru, ale to já jsem si odmítala koupit. Proti nosu se nedalo mnoho namítat, až na to, že na jeho úbočích už od puberty sídlilo několik černých teček, které jsem si odmítala zapudrovat. Kráska jsem tedy nebyla, i když celkem vzato jsem se za sebe nemusela stydět. Byla jsem přesně ten typ, který je tím, čím chce být, co může podle nalíčení a šatů varýrovat od ošklivky ke královně plesu. Přesně ten typ, co dráždí mondénní dámy či ženy vůbec k pokusům s tebou něco udělat. Ten typ, kde opravdu by stačilo málo, aby vypadal – jak říkala moje bábi – „o sto procent prodejnější“.

Ovšem já tvrdošíjně odmítala býtí prodejná.

Jakkoli.

– 4 –

Samozřejmě, že z mých přátel (či lépe řečeno známých, protože za přítele jsem v té době považovala skutečně jen

Patrika) – z mých známých jen mizivé procento bylo ochotno ve mně tolerovat tu posedlost autostopem, kterou jsem podle jejich názoru trpěla.

Zejména mezi spolužáky psychology jsem byla známá jako podivné samotářské individuum, které nezřídka přichází na přednášky či cvička v zablácených pohorách a s obrovskou krosnou. Byla jsem známá jako individuum, o kterém nikdo nic neví; které zastihnout doma je téměř vyloučeno, právě tak jako zlomit ho, aby se dejme tomu zúčastnilo ročníkového mejdanu.

Byla jsem o tři nebo čtyři roky starší než ti ostatní v ročníku, protože – když jsme zůstaly s babičkou samy – musela jsem se po maturitě takzvaně živit prací.

Osmnácti či dvacetiletý člověk zásobený „sirotčím důchodem“, jak té almužně říkali na úřadech, nemá jakoukoli šanci na studium, i kdyby toužil sebevíc.

Osmnácti či dvacetiletý člověk zásobený jen sirotčím důchodem má tak možná šanci přežít, ale už rozhodně ne uživit babičku. Pracovala jsem tedy, čímž pádem mi sirotčí důchod opět sebrali, a nikdy už bych ho nevydobyла zpátky. Pracovala jsem a trvalo mi pár let, než jsem objevila způsob obživy, který mě i byt i babičku držel nad vodou víc než dostatečně.

Nicméně usilovat o studium – to jsem se odvážila až po čtyřech letech.

Moji spolužáci to měli jiné. Jejich rodiny žádné neštěstí nepostihlo a jejich životy byly nalinkované jak podle pravítka. Po maturitě, v osmnácti či devatenácti letech, zkusili udělat přijímačky – a ti, co se dostali, teď tedy se mnou studovali. Snad ten věk mě od nich trochu oddaloval (přestože jsem na své stáří snaživě zapomínala), anebo životní zkušenost, která mě (málo platně) zvýhodňovala proti těm pubertákům s mlíkem na bradě, co se sestěhovali z vesnic a přišli se mnou do prváku.

Časem z pubertáček sice rostli muži a zralý ženy, jenže jsem stárла taky já. Tedka, ve třetáku, ve mně dosud zůstal obrázek těch vyjukaných zajdů ze začátku studia. A jen jsem valila zraky, jak se jim mění tváře i povahy. Já byla rigidnější; soška mé osobnosti byla dávno uplácána z hlíny, ať už jakékoli. Ale z naivních a hravých „prvňáčků“ se náhle ve třetáku formovaly charaktery. Všichni už se natolik otrkali a poznali svět, aby chápali, kde je koryto, a tušili přibližně, jak se k němu probít. Z beztvarych kukel charakterů se bez varování vylupovala hejnka bělásků, jasoni i lišajové. Denní motýlci i noční můry. A vylíhnutí nafukovali křídla.

Samozřejmě, motýly těžko srovnávat s lidmi.

Nicméně z veselých kamarádů se stávali kariéristé a soci, bezhlesně nenávidějící jeden druhého. „Nejodvážnější“ protikomunističtí „štváci“ prvních ročníků už byli leckdy v Rodné straně, což někteří pečlivě tajili, jiní odůvodňovali tím, že nic jiného se dělat nedá, chce-li se v životě něčeho dosáhnout. V čemž, bohužel, měli pravdu, pokud to něco byla kariéra a dobře placené zaměstnání nezvrhající se v práci.

Přitroubí hlupácci, synkové a dcery funkcionářů, kteří se dostali na studium jen díky vlivu tatíků, přímluvám ministrů či úplatkům uloženým na správných místech, teď s nadutou důležitostí přitiskovali razítka k stupidním lejstrům a sepi-sovali posudky na ty, jejichž pomoci při studiu mohli vděčit za to, že se na škole udrželi. (Ano, posudky a hodnocení, to byl úhelný kámen. Nezřídka je psávali lidé, které jen těžko bylo brátí vážně, ale ty posudky potom už kdekdo vážně bral.)

Zatímco mnozí z těch, s nimiž jsem si v prváku perfektně rozuměla, neboť se mi zdáli zralí, se nechali naverbovat do partaje a v hlavě měli jen svou kariéru a nic a nikoho už víc, z jiných beztvarych kukliček vyrostli dobří, pevní a poctiví lidé. Bylo jich ale zoufale málo. A takoví pak se hádávali na pravidelných schůzích a školeních Socialistického svazu